

WWW.UNLIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Излази три пут у месецу на 1¼ табаку Претплата се шаље напред уредништву.

Неплаћена писма од нередовних дописника не примају се.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по године 30 гр. 3 фор. или на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 новчића.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НИКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: Реч. — Посагнута братије тјлеснѣ, постим сѧ и духовнѣ. — Шкољива последица од брачних веза, кад се ове заљубују међу блиским сродницима. — Кратка историја о преводу словенског црквеног бого-стајбеног устава. — Манастир Петковица. — Духовна књижевност римске цркве у Ђерманни од новјег доба. — Огласи

„Постагнута братије тјлеснѣ, постим сѧ и духовнѣ.“

(црк. стих)

Како од данас наступају дани поста, у које смо као прави синови цркве христове дужни приступити к светој тајни причешћа, то смо ради да у погледу на ту свету и велику тајну, држећи се духа и смисла светог писма, напоменемо неколико речи онима, који би желели да се лепо спреме и достојно к њој приступе, но може бити не би знали и умели како ваља. Шта дакле захтева света црква од оних, који желе да се достојно спреме за свето причешће? Захтева

1. Да они по обичају и установама наше православне вере посте и да буду уздржљиви у јелу и пићу.

Под именом поста не треба разумевати то, ако човек једе једна само посна јела; јер и с посним јелима може човек тако исто претоварити се као и мрсним, те тако постати неспособним за молитву и *подвиг*. Под именем поста ваља разумевати уздржљивост у опште, па тек онда у јелу и пићу, од чега се ублажавају и стишавају наше страсти.

Они који посте не треба да осуђују другог, ако овај непости онако као они; јер „*иадѣи иадуцаго да не уко-*

раетъ, и не іадый іадущаго да не осуждаетъ," вели св. ап. Павле. У свакога своја снага и своје здравље. Па зато нити могу сви постити подіеднако, нити света црква захтева то од њих. Једнима, који су у стању да издрже, она препоручује једноницу, а другима који су слабог састава и болешљиви она допушта и два пута у дану поткрепљавати се јестивом; над првим болесницима чини опет друге изузетке.

2. Поред поста и уздржања од јестива, света вера наша захтева од оног, који се спрема за свето причешће, да за сво то време долази свакидашње у цркву на богомољу, па тамо с пажњом и благовењем да прати црквене песме и молитве, те да се тако назидава и сакрушава и духовно. Знамо да сви нису у стању да разуму те црквене песме и молитве; но и опет ако их буду срдачно пратили, моћи ће их разумети и схватити у многоме. Кад чује на прилику „господи помилуј нека одма наспомине своје грехе и слабости, и нек моли Господа о помиловању. Кад чује молитву: *Господи и владико живота моего* и. пр. нек се моли владики живота његова, да не обвлада с њим дух пландовања, очајања, властољубља и празнословіа, већ да му Господ дарује дух целомудрїа, смирења, трпљења и љубави и да га научи гледати своје сопствене грехове, а неосуждати брата своего: и пр. Кад чује: „и умертви плоти наша мудрованіе Христе Боже и спаси насъ — нек се моли Спаситељу да умртви у њему мудрост телесну, т. ј. оно, што се у њему јавља по кад кад у пркост вољи божијој и његовим наредбама. Кад чује да се пева „помяни мя Господи во царствїи твоємъ“, нек се моли Господу да и њега спомене у царству божињем и пр. и пр. А толико може сваки чути и разумети који само пажљиво буде стајао у храму и душевно пратио све песме и молитве црквене.

3. И пост и идење у цркву мало ће донети користи ономе, који се спрема за свето причешће, ако се он поред тога не буде још и срдачно кајао за своје грехе. Није мо-

гуће излечити духовну рану, незнајући за ову, и немислећи о њој. Праведни Давид, кад је већ скривио и пао у грех, није могао да заборави свој грех, него је говорио: „Беззаконіе мое азъ знаю, и грѣхъ мой предо мною есть вина — т. і. свагда.

За оне који мало знају о закону божјију да наспоме-немо овде неке нарочите грехове, које света црква назива тешким гресима. То су: 1. кад ко заборави на Бога. 2. Кад ослаби своја осећања према њему као Творцу и изгуби страхопоштовање 3. Кад је неблагодаран Господу за његова добра-чинства. 4. Кад ретко иде у цркву, па не само у обичне, но и у празничне дане. 5. Кад се неколико година исповеда и неприче-шћује св. причешћем. 6. Кад се куне именом божјим у свакој ситници, или у важној ствари, али криво. 7. Кад вража и баје или иде врачару и бајалици одајући им тиме божјију силу. 8. Кад ближњег свог ненавиди, кад му се свети, завиди, вређа друге делом и речима, особито непоштује родитеље, гру-бо се понаша према супруги, деци и млађима својима; 9. Кад ко затаји нешто од туђе собственности или просто присвоји на-силним и лажљивим путем 10. Кад се ода блуду, пијанству, безобразним речима и лапарашу.

Ми побројавамо ове главне грехове зато, да би они, који незнају у чему су нарочито дужни да се кају, зашта да се моле Богу за опроштај, и од чега у напред да се чувају, јербо ако погледамо мало боље на живот њих већине, то лако можемо видети, да они неке од ових побројаних гре-хова, и несматрају за грехове, а више пута кају се за мање грехове предајући веће заборавности. Колико њих на прилику има, који ако се по кад кад преваре, те се омрсе, трче час пре и траже опроштаја на исповести, а о превари, пијанству, рђавим речма и не спомињу?

4. Кад све ове услове испуни, онда онај који мисли при-ступати к св. причешћу, нека иде најпре свештенику да гре-хове своје исповеди. Јер није за човека хришћанина до-

вољно само један пост, или само једно сакрушење о гресима својима, већ је нужно и *отпуштење* тих грехова, а ово се добива преко свештеника од самога Исуса Христа на исповести.

Кад приступиш к исповести, хришћанине, нечекај да те духовник пита поименце у чему си грешан; но као што сам мораш знати и осећати грехове своје, тако сам треба и да казујеш у чему си нарочито погрешно и шта ти је особито тешко на савести. Духовник, где нађе за нужно, помоћи ћете својим питањима и допунама, као искусни лекар што помаже болеснику, да покаже своју болест изазивајући га по кад-кад на овај или на онај одговор.

Но ни један лекар не набраја све болести по именце, да би дошао на послетку до оне, коју болесник болује. Ово треба сам болесник да открије, држећи се свога осећања, своје свести о себи и о своме стању. Друго је дело онде где је болест до тога, да болесник стоји потпуно савладан од ове, па је неуме ни да распозна. У овоме случају искусни лекар умеће се наћи.

Рђаво раде они, који из некаквог стида и плашње, сакривају своје грехове и неће да њих исповеде пред духовником. Кад се није бојао ни стидео грешити зашто би се бојао своје грехе исповедити! Дођи лекару да се лечи, а не говорити ништа о својој болести! Па може ли овде бити какве користи? И хоће ли му у таквом случају допринети што исповест? Исповедани грех неће бити опроштен, и он ће тиме навући на се још један нови — грех нераскајања и преваре. А строго судећи нема се чега бојати. Исповест — то није изванредни суд, већ суд *Бога милосрдног*, који се по уверењу самог Спаситеља, радује више о једном раскајааном грешнику, но о деведесет праведника, који ни су имали нужде у покајању. Ако би духовник и нашао за добро да му одреди какву испитимију, зар није боље да се потруди и да је издржи, него ли да има свагда на савести грех, који

Ће му морити и душу и тело и непрестано претити праведним судом Божиим?

Ти се бојиш о хришћанине, да откријеш духовнику своје грехове?

Но размисли да је духовник човек који је с оном истом грешном природом као и ти, да он зна све и оне слабости твоје па и она искушења у која често падају и највећи праведници! А само се по себи разуме, да он несме ником откривати твога греха, већ једино дати добар савет како да се од тога изцелиш. Сви велики светитељи и велики учитељи васионски, ни су никад тајили свога греха кад су по кад-кад падали у њ. Давид вели: „*беззаконие мое азъ познахъ, и греха моего не покряхъ.*

После исповести, кад већ получиш разрешење грехова благодари Господу, што те је по свом милосрђу и дуготрпљењу примио у покајању, и опростио ти грехове твоје и положи себи и у срцу своје тврд завет, да ћеш у будуће избегавати грехове. исправљати живот по правилу христовом.

Ево у кратко све, шта се тражи од оних, који желе достојно да се спреме за свету тајну причешћа.

Овако спремљен и приуговорљен приступај хришћанине к светој тајни причешћа *со страхом Божиим и вѣроу.* Света тајна у таквом случају неће ти бити *въ судъ или во осужденіе, но во исцѣленіе души и тѣла.*

Шкодљиве последице од брачних веза, кад се ове закључавају међу блиским сродницима.

И ако код нас ово зло, благодарећи постојанству његовог високопреосвештенства, није постало тако општим злом, као што се да је видети на западу под неограниченом влашћу папском, који по кад кад за љубав какве добре материјалне користи, дозвољава бракове и у другом сте-

пену, — опет зато у последње време није већ ни код нас реткост, да се често јављају власти архиепископске лица која желе узети се у 6.-том па и у 5-том степену правелинне, викајући том приликом и на свештеника и на проту, који им тобож за инат, а не за то, што се неваља и што закон не допушта, забрањује узети се. Шта више људи вишег реда, људи што се оно вели од интелигенције, кад се реч поведе о томе, не само неосуђују но и још хвале римокатолички свет и друге неке стране, у којима се тако не гледа на то сродство, и бацају као неки укор на нашу цркву, што се она тако строго држи установа саборних, и неће у том да попусти.

Наравно кад би свима биле познате оне горке последице, ка којима доводе људе такви бракови, они не би на то тежили ни наваљивали, а још много мање осуђавали цркву нашу, која се у том строго држи правила предатог јој из старине, и тако дуго практикованог у источној цркви. Али шта ће се? Незнање је узрок многоме па и овоме. И сувише би ми имали рећи о овом питању које је заиста важно не само с гледишта црквеног и наравственог, но и с гледишта самог здравља и земаљске народске среће. Но за овај пут ми ћемо да се ограничимо само на веома знаменита посматрања доктора Будена. У записки својој, коју је он поднео француској академији наука, налазе се следеће примедбе о том питању:

1. Бракови међу крвним сродницима износе свега око 2 % од бракова у Француској закључених. Међутим ако се узме општи број *глувоцемих од рођења* у три већа града то излази да од овог реда 25 % у Лиону, 28 % у Паризу, и 30 % у Борду, — произлазе од таквих бракова.

2. Сразмера *глувоцемих од рођења*, расте и напредује по мери блискоће сродства у браковима. Може бити, да се по где-где роде *глувоцели* и код онаких бракова, где нема крвног сродства; но у браку међу прво-братучедима ова-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

кви појави увеличавају се до 18 пута више; у браку међу стрицом и синовicom — до 37 пута; а у браку међу браћом и тетком или ујаком и сестричином до 70. пута. (А познато је да се овакви бракови често допуштају у Француској, само се тражи за то дозволења од папе.)

3. У Берлину долази 31. глвонемиха на 10.000 католика; 6 глвонемих на 10.000 протестаната и 27 глвонемих на 10.000 Јевреја. Из тога поменути писац изводи, да је сразмера глвонемих у толико већа: у колико се више допуштају бракови међу рођацима.

4. У пределу Ајова (у сједињеним државама) у 1848. години излазило је 23. глвонемих од рођења на 10.000 белих, а 212 глвонемих на 10.000 црнаца, код којих се као код робова, допуштало веома блиско сродство у браковима.

5. Дејство једнокрвности у браковима непоказују се баш свагда непосредно на деци од таквога брака; него се догађа и то, да се оно покаже на детету оног детета, које је рођено од једнокрвног брака, па се удало за лице, које му није било ништа род.

6. Од најздравијих родитеља, па кад су од једне крви могу се рађати деца глвонема; а на против од глвонемих, али кад нису од једне крви, могу се рађати деца здрава, и тек по кад кад догађа се, да се роди које глвонемо.

7. Број глвонемих од рођења страшно се у величава онде, где су околности такве, да се неможе тако лако наћи женскиња од туђе крви. Тако на прилику у Француској излази у опште. 6. глвонемих на 10.000 становника, а међутим у Корсики сразмера та долази до 14; у горњим Алпама — 23; у Исланду — до 11; у Бернском кантону — до 28.

8. Општи број глвонемих у Европи узима се обично до 250.000.

9. Једнокрвни бракови причињавају још и то, да се никако немогу ни да зачну деца, или се роде којекакве на-караде. Већина научењака држе, да је то узрок, што се

рађају деца болешљива, тупоглава, идиоте, и т. п. (Савр. летопис № 38.862 год.)

Ево какве шкодљиве последице бивају од брачних веза, кад се ове закључавају међу блиским сродницима. Оне граде да у свету толико хиљада душа рађају се и без ушију и без језика, те тако падају на терет и себи и друштву. А и да неспомињемо још и то, да деца од оваквих бракова нити могу бити напредна, нити другог века, као год што не би могло једно воће које би се калемило на истом стаблу ни за дуго опстати.

По овоме браћо свештеници и учитељи народа, поред осталог непроштајте и у томе парохијане поучавати, да се неограничавају у женидби само око своје фамилије Сад хвала Богу нема се у том такве нужде.

Света доста на све стране, а никакав зулум не смета да се пође у накрст на све четир стране света — и да нађе себи за брачнога друга лице, сасвим од друге крви и породице. Знаменити медецинар руски Пиригов, говорећи једном о значају брака ван крви рекао је: „далеко би свет био бољи и напреднији, кад би се могао женити не само из туђе породице, но и из туђе народности.

О Кратка историја о преводу словенског црквеног богослужбеног устава.

(Прерађено с руског.)

Намера је наша, да у овом чланку представимо кратку историју нашег богослужбеног устава т. ј. који најпре написа тај устав, које године, где, и за какав манастир. Ми би требало да се ограничимо само на историју устава, односећу се нашој — српској цркви; но како превод овај стоји у доста тесној свези и са руском црквом, то ми неможемо ућутати, а да коју не прозборимо и о томе, одкуд и руској

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

цркви њен црквени устав, ко га написа, или боље рећи пре-
веде на словенски језик, где и за који манастир.

О потреби историчког знања о црквеном уставу, по на-
шем мњењу, излишно је много говорити; јер доста је рећи,
да је устав у цркви то, што на лађи думећ, без кога црквени
служитељ, па ма како он вешт био, неможе тачно испуња-
вати то, што потребује од њега црква у свом благочинију
— зашто дакле да не би знали бар кратку историју тако
важне књиге у нашој православној цркви?

Има два устава црквене службе: један јерусалимски,
или као што се још друкчије назива — палестински. Овај
устав написан је св. Савом (*освјацимъ*) у IV. веку, и
други устав — студитски — св. Теодора Студита који је
живео у VIII. в. Ова два устава, били су написани овим
св. мужевима, и примљени у њиним манастирима, по којима
је свршавана божија служба; по после тога, ови су устави,
по потреби времена попуњавани и у неким појединостима
измењавани, па су тек после примљени у свима црквама за
руководство. Јерусалимски *устав* св. Саве, допуњен је у VII.
веку преподобн. Јованом Дамаскином, а у IX. век. њега је
допунио неки Марко, игуман лавре св. Саве о свешт.¹⁾ Овај
устав примљен је у црквама: јерусалимској, александриској
и антиохијској, а студитски примљен је био у константино-
пољској цркви, а тако исто и у оним областима, које су од
ове цркве зависиле. Тако се продужавало до XI. в. Је ли било
какве разлике између ова два устава. т. ј. *јерусалимског* и
студитског, готово ништа се незна; али један писац, који је
живео у XI. в., Никон из Црне Горе (ово се место находи
у пределима антиохијским), доста јасно опредељава разлику
и стање ова два устава у то време. Што се тиче јеруса-
лимског устава, он говори да се списци његови не подуда-
рају међу собом. Дуго време, Никон се трудио да нађе нај-
старији списак јерусалимског устава, и благодарећи игуману

1) Ово допуштење, познато је под називљем: „Маркове главе.“

Лавре св. Саве (освящен.) Теодосију, он је нашао тај списак у лаодикиској обители²⁾, који је био послан јошт у давнашња времена из лавре (св. Саве освешт.) игуманом исте лавре Никодимом, лаодикиском митрополиту. Кад је Никон добио овог списак, он га је оставио у обители Симеона Дивногорца, с том намером, да се са овог списка, као најстаријег и највернијег списују други списи који су нужни били за друге манастире. Разлика коју је Никон нашао између овог јерусалимског устава и других устава, састоји се у следећем: а), по уставу јерусалимском полаже се свеноћно бдење. Неки монах скитопољски, по имену Кирил, који је написао живот св. Саве говори: да је се у суботу свршавало служење у једном храму а у недељу у другом, и да је св. Сава установио, да се у једном и другом храму, у велике и свечане празнике свршава бдење, и то од вечера до јутра непрекидно; б), установљено је, да се нева велико славословије „Слава вѣ вишњихъ Богу,“ и с хвалитним стихирама.

Што се тиче константинопољског — студитског устава, Никон, такође говори, да је се он много трудио док је нашао прави и исправљени списак студитског устава. Премда је он имао много спискова од овог устава, али су ти спискови били разногласни међу собом, тако, да је нужно било сравнити их међу собом, и наћи разлику која је постојала између ова два устава. Разлика између ова два устава, студитског и јерусалимског, као што говори Никон, састојалсе у томе а), што по јерусалимском уставу не полаже се ни за какав дан свеноћно бдење, но за сву годину — вечерња бденија, полуноћница, — јутрење треба да се свршава у своје време; б), није установљено ни закакав дан да се поји велико славословије, већ на велике празнике, назначено је да се читају *стиховне* стихије, в.) од воздвижења до конца четрдесетнице, читају се на јутрењи три *чтења*, а од не-

2) Ова је се обитетель називала „Обитель Спасителя.“

деље *свију свети* до ваздвижења, два *чтења*. Осим тога, као што примећава преподобни Нектарије, положено је било да се читају канони студитских отаца.

На атонској гори, као што се види из једног кратког устава, написаног преподоб. Атанасијем атонским за свој манастир (то је било у X. в.) види се, да је овде био у употребењу студитски устав (у атанасијевом уставу, није такође положено ни свеноћног бдења, нити великог славословја,) а томе се не треба чудити, ако узмемо у обзир то, да се Атон налази близу Цариграда, а зна се, да је Атон био у зависности од Цариграда, и шта више, називао се „патриаршком ставропигијом.“

Прегледав таким начином, па ма и у кратко стање црквеног устава код источне цркве до XI. в., ми можемо лакше одговорити на ова питања: чим је се руководила црква код Словена т. ј. Бугара, Срба и Руса, тог времена одкако су се просветили светом христовог учење, да ли је био у њ старог — превода осталих богослужбених књига? да ли је био какав устав црквени преведен на словенски језик, — и какав имено: јерусалимски или студитски? Што се тиче првог питања, на њ није могуће одговорити тачно — а на друго питање може се одговорити, то: да црквени богослужбени устав, ако је и суштаствовао у време процветања бугарске писмености у X. в (при цару Симеону), он је изгубљен; но верније ће бити, да потпуног превода црквеног богослужбеног устава, до XI. в са свим није било, а преведено је из устава само то, што је неопходо нужно било за руководство па и то „неопходно,“ било је као неки додатак к богослужбеним књигама. Претпоставка ова потврђава се још и тим, што се од превода таквог устава (ако је он био кад год преведем) не налази никаквог списка, а то је знак, да он није ни преведен био; јер да га је било, то ма какав списак морао је бити сачуван, или у Бугарској или у Русији, или на посетку на антонској гори у Бугарском

манастиру Зографу. који суштаству је с 919 г. Што се тиче неопходних правила за отправаљање црквених служба, која су прибављена к. Октоиху, Минејма, Триоду и часловцима, може се поуздано казати: да су та правила извађена из цариградског — студитског устава, који је као што је више било казано, био у свеопштем употреблењу у Цариградској цркви, матери бугарске и руске цркве.

У XI. в. т. і. у време патријарштва Алексіа Студита, бившег игумана студитског манастира, који доцније поста и патријар 1025 — 1045, црквени устав, с нова је прегледан и допуњен, и онда је савршено био утврђен у цариградској цркви, а потпуни списак тог устава, назван је по имену самог патријара: „Устав предан васионским патријаром Алексіем.“ Кроз неко кратко време, а то је било, 1062. г. препод. Теодосіе, прво — начелник опште-житија у Русіи (као што се види из житија, писаног преподоб. Нестором, руским летописцем) послао је у Цариград једног манаха неком Јеврему Каженику (ушкопљенику) који је такође био инок, и по свој прилици живео у студитском манастиру, молећи га „да весь устав Студитскогао манастиря, принесетъ ему,“ реч „весь устав“ показује, да монах „Каженик“ није отишао зато, да испише из устава нека — неопходно нужна правила за манстирски живот, већ да спише сав устав. Јеврем је разуме се, одма испунио вољу преподоб. Нестора, одма је отишао у Цариград и преписао сав устав студитски. 1)

И тако, први потпуни словенски превод, црквеног студитског устава учињен је у Цариграду у студитском манастиру, пострижеником препод. Теодосіа Печерског, Јевремом и то је било после 1062. г.

Од то доба т. і. од XI. века, овај устав студитски, био

1) Један списак новог устава, *Новгородски* (XII в) сачуван је до данас, и чува се у московској синодалној књижици по № 330-м. Писан је на пергаменту, и овако се озаглављује: „устав, преданы вселенскимъ Патријархомъ Алексіемъ.“

је у свеопштем употребењу у руској цркви, и то је се продужавало до почетка XV. века, а у овом веку, замењен је уставом јерусалимским, светог Саве *освјашченим*. Таким начином, руска црква, тек после једног столећа примила је устав јерусалимски.

Да би нам јаснија била ова промена у константинопољској цркви, и замена студитског устава јерусалимским, ми ћемо се постарати да мало јасније представимо ову ствар.

Јерусалимски устав, први пут јавио је се у атонској гори, а ево како је то било: кад су се спасавали јерусалимски монаси — најпре од Сарацина, а за тим од крстоносаца (познати крстоносни ратови,) они су побегли у атонску гору и донели са собом устав јерусалимски. Па кад је основан био први, тако звани опште жителни манастир св. Пантелејмона ¹⁾ он је примио устав студитски, по свој прилици за то, што се тај манастир, и што су се у опште—сви атонски манастири потчињавала утицају цариградске цркве, у којој је, као што је више речено господствовао устав студитски. Но у самом почетку XIII. в. кад је свети Сава, први архиепископ српски, са својим оцем — св. Симеуном, основао Хилендар — српску обитељ, за монахе који су знали српски, свети је Сава, дао Хилендару свој устав, а то је било — између 1200. и 1208. год. Овај устав св. Саве, у многим се подудара са уставом св. Саве *освештеног* или тако званог јерусалимског устава (у њему се н. пр. полаже свеноћно бдење, и велико славословије.) А као што се види из животописа св. Саве, да је он саставио овај устав тек онда, кад је подробно изучио све — њему сувремене атонске уставе, то се може претпоставити да је у то време устав јерусалимски — св. Саве освештеног био већ у свеопштем употребењу на атонској гори. Одавде је он по свој прилици прешао и у цариградску цркву, и то тек онда, кад је се ова црква ослободила од латинског ига. Ово мњење

1) Овај је манастир основан у X. веку.

иош се и тим потврђује, што је знаменити студитски манастир, са осталима цариградским манастирима био разорен, и слава његова помркла, а на против, атонски манастири, после жестоке борбе с царом Михаилом Палеологом, који ужасно гњаше Атон, да се потчини римској цркви, добијао је све веће и веће значење у делима црквеним.

Из XIV. века, већ имамо верно сведочанство, да је јерусалимски устав био већ уведен у свеопште употребење у цариградској и антохијској цркви (у јерусалимској и александријској он је јошт у самом почетку био примљен.) Ово сведочанство находи се у предговору првог *потпуно словенског превода јерусалимског устава* који је преведен на словенски језик у 1319. год. св. Никодим, архиепископом српским.

Сад да видимо, како је Никодим дошао до те прилике, те преписа овај устав.

Кад је, архиепископ Никодим био игуманом у Хилендару, он је послан био од краља Милутина и Драгутина, и од целог сабора српске земље са особитом поруком у Цариград. Овај његов долазак у Цариград, случио је се, по његовим речима у време патријарштва Нифонта, дакле између 1312 и 1313 год. „Тогда же тѣ сѣшѣ, говори Никодим, и патријархѣ св. гроба Јерусалима, кирз Атанасіѣ, и Антонохискомѣ патријархѣ, видѣвше и поклонивса не изреченымъ благымъ сѣщимъ тамъ (т. і. у Цариграду) и уставъ трудолюбезны тѣхъ мѣжи, дръжацихъ Типик по обичаіѣ скетаго града Јерусалима, по уставу св. Савви пустиножителя. . . . іегдаже възведенъ быхъ на сій скатїи велики престолъ скетаго Савви, всегда имѣхъ въ умѣ паметь подвига и труда онѣхъ блаженыхъ и чьстьнихъ мѣжей, паче же и обчительа и наставника нашего скетаго Савви въ слѣдствїе — словесемъ, потыщахсе понїе малоїе сїе приложити, послахъ въ Царскыи градъ къ монастырь скетаго предтече

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

и крѣстителя Іоанна ¹⁾ и принесень ми бысть си Типик Іероссалмскы и прѣложихъ и к нашъ їезикъ отъ писмень греческаго їезыка ²⁾

И тако дакле, ево кад ѿе и ким преведен — први превод словенског іерусалимског устава св. Саве освештеног. Из Србиіе устав ѿе оваі прешао и к црногорској цркви, а то доказуіе іедан списак тог устава писани у Црној Гори који се чува у московској синодској библиотеки, и који се односи 1398. год. Затим, оваі ѿе устав прешао и бугарској цркви, тим пре ово ѿе вероватно, што ѿе тада бугарска црква зависила од српске, а особито у време царствовања Стефана Душана, а у то време, Ориодека — Бугарска патриаршија била ѿе покорена Стефаном Душаном.

У руској цркви, устав студитски трајао ѿе скоро до XV. века, а у почетку тог века, іавља се устав светог Саве освештеног, и позанат ѿе по списма који се чувају у московској синодалној библиотеци под назвањем „ока црквеног,“ и ово ѿе превод с грчког на руски їезик. Оваі превод принадлежи неком Атанасіу монаху.

Но раниіе XV. века руска ѿе црква имала и други превод устава іерусалимског, а на име: таі превод, који принадлежи св. Никодиму, архіепископу српском. Іедан орѣинал донешен ѿе из Црне Горе у Русију и преведен ѿе на руски їезик неким игуманом висоцког серпуохвског манастира Атанасіем, и то ѿе било, 1401. год. но да ли ѿе се руска црква руководила овим уставом — или свеіеднако студитским — незна се тачно. Труд оваі свршио ѿе више поменути игуман Атанасіе по настојавању митрополита московског Кипријана, који ѿе био родом Србин.

Ђ. Живоин.

1) Овде се разуме студитеки манастир који ѿе разрушен Латинима, а за тим обновиен Константином Палеологом (црква ѿе ова обраћена у џамију, која се сада назива Емир ахор Џамсиа.)

2) О преводу новог устава, види гласник Ду. Срп. слов. књ. XI.

Манастир Петковица.

(у окр. Шаб.)

Кад је први пут положен основ м. Петковици незна се. Свакоіако држи се да је сазидан у време Неманића. По спољном изгледу и унутарњој форми личи у свему на м. Тронушу. Веројатно је дакле да је у једно време зидан — кад и м. Тронуша, около 1300. — до 1315. године.

Име „Петковица“ ни из предања, ни из других који дата незна се од куд је манастир добио. Прича се да је тело преподобне Параскеве под разним околностима, донешено у овај манастир. Но почем цело тело те светитељке и данас у Јашу — у Румунији почива то ће пре бити да је овај манастир добио име Петковица, што је посвећен у част преподобној Параскеви (14 Октобра.

Како су се политичке околности у народу нашем врло често мењале, тако је и ова богомоља много црни дана дочекивала и преко својих камених зидина претурила. Па због тога и нема у њему никаквих старина ни записки важни који би осем другог и његову тамну историју осветлили. На једној каменој плочи више врста, која су оделивала женску цркву било је некога надписа старосербски, али врло скраћено. Писац ови врста два дана стирао је креч са огореле стене и скидао ту записку али није био кадар то учинити — што му је неразумљиво било. Што се могло разумети ево: *Покелѣм оѣа съпшѣм сѣа скѣом сѣатаго дѣуха шеносе сѣа сѣтам шѣе прѣіе мѣе ѣша Прѣскеве — — — мѣсек — — — епѣе зворнѣчкѣе — — — ѣ.* (Овде где су черте повраћене није изостављено, него је мени било неразумљиво.) А ово што је написано ја овако читам: повељем Отца, спошением сина, содіеіством свѣатаго духа обновисе сѣа свѣтаіа обитељ преподобне матере наше Параскеве — — — моісеіу — — — епископѣе зворнѣчкѣе — — 1700 Христове године. — Штета што се није могао сав надпис прочитати! — Кад је овај манастир у

Сљедује додаток.

најновије време (1866) оправљан, онда је ова плоча скинута, несмотреношћу на два комада разбијена и у зид унутра цркве близу северни врата оба комада узидана. Причају стари да је до тих поменутих црквених врата више који је била речена камена плоча с надписом, и била у старо доба црква; а после је онај наставак који је заједно с црквом спојен и над којим је звонара била а и сад постои дозидан. И то како казују једним богатим турчином из Босне који је довео своју једну кћер болестну ради исцељења; па пошто му је кћи наскоро затим оздравила он из добротности а према вери у једног Бога сазида о свом трошку тај наставак уз манастир у једно са звонаром. То је могло бити пре 160 година. Може бити да је тада то обновљење било, о ком се у горњем надпису говори. Јер кад се сравни ова годиња (160) устменог предања са горњом годином у надпису 1600 т. ј. 1700 може се веровати да 1600 означава заиста 1700 годину и да је овај наставак показаним начином или бар у оно време обновљења озидан. —

Како овај манастир лежи под првим брегом планине цера и како му је скоро са свију страна лако доћи тако је много пута изразоран и паљен од непријатеља вере хришћанске. 1806. год. Знатно је поаран и „одведен старац Исаија“ (игуман). 1813. разорен је и попаљен тако да су само спољни зидови остали као што је тада и сав народ наш страдао, тако су и калуђери одавде разбегли се; па ако је какви знатности и старина било — што је сасвим веројатно, то је све тада пропало. И ако је овако страшно сагорена и опустошена ова богомоља опет је народ, лишен сваке животне снаге и политичне заштите прибегавао с тврдом вером у Бога и рањеним срцем у прима том опустелом месту и порушеним зидовима и узносио тежке уздице све-могућем Богу да би се смиловао на његово несретно стање; што му је и помогло, те је у многим оваким бедама у ду-

гом ропском стању сачувао спомен о својој прошлости, својој слободи, својој народности! —

Од несрећне тринајесте године па до краја петнајесте кад му је већ и свануло, скупљао се он и ноћу и дању само кад му је то могуће било од непријатеља око тих голих и огорелих зидина, па је тек у седамнајестој години покрио талпинама ту богомељу где се могао од зла времена сачувати и службу божију одстојати. Такав незгодан кров трајао је до 1835 — 6. године; и око тог доба црква је покривена клисом (дуплом шиндром у кратким катовима) а звонара белим плеком, који је кров трајао све до 1866. Стање манастира за читави 37 година тако је сиротно и слабо било, да је једва овај манастир животарио и за пуни 10 година (од — 25 до 35) био је метох (подручај) манастиру Чокешини. Због тога ни један старешина овог манастира није оставио познато име своје у овом народу. У то време кад је овај манастир био подручан манастиру Чокешини био је старешина у Чокешини чувени архимандрит Хаџи Константин који је на Сретенској скупштини у Крагујевцу био и одтуда вративши се у путу умро.

Од 1850. године м. Петковица који је толико страдао а далеко чувен због своје целебне силе над болестнима, — поче у своме стању напредовати. Његов старешина овог доба Силвестр настојатељ родом из Срема (ваљда) поче усрдно старати се о подизању и напредовању овог манастира. Много је које шта уред довео што приличи једној обитељи и реду монашком, и много би још учинио био да му није смрт прекинула ту његову ревност. После Силвестра долази на управу м. Петковице Самуил (Јанковић) после бивши игуман и архимандрит. (род. 1804. у граду Шабачком а умро 1867. 10 Новембра.) Самуило је у овом манастиру стекао заслуге и оставио добро име; а Петковица је Самуиловим трудом, разумном управом и поштовањем добио стално имање, преображену и обогаћену цркву, нове ћелије

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

у једном величаственом здању, цео град око себе, и многе друге потребности. Овоме тако и толиком напредовању овог манастира припомагао је својом послушношћу и неунијењем свога задатка Самуилов наместник — Пантелеимон садањи настојатељ истог манастира. По дојакочњеш раду и управи манастира Петковице од смрти Самуилове до данас, надати се је да ће исти старешина моћи следовати стопама свог мудрог старешине бив. Арх. Самуила; јер је и он за једну годину дана доста привредио овој кући, па како се види готов је и веће жртве за овај божији и народни дом учинити. Идемо да видимо.

Духовна књижевност римске цркве у Ђерманији од новијег доба.

Мислимо да неће бити сувишно, ако у кратко упознамо читаоце овог листа с' духовном књижевношћу римске цркве, која се у новије доба доста обиљато развила. Многи ће нам може бити и замерити, што се тако рано упуштамо у такве ствари, које нису за наш свет баш тако интересантне. На шта нам Римљани, рећи ће неки, већ они су неправославни? Зашто ви нам неби причали штогод о нашој браћи православној, како код њих духовна књижевност напредује? Та за Бога ето Руса, Грка, Бугара — нас Срба силество божије, ту има да се говори колико ти душа хоће. Куд си отишао у Римљане? Основни су доиста тако снажни и јаки да им се човек мора поклонити. Но кад узмемо у обзир то, да ће се и о томе говорити у овом листу, но само у своје време, и да све од једанпут неможе бити но по поретку, полагањичице, то се надамо, да ће наш читалачки свет бити снисходителан према нама, што ћемо неколико речи прозборити о духовној књижевности римске цркве у Ђерманији из новијег доба. Биће времена, па ћемо прозборити коју и о духовној књижевности

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

код православних. Но за раније треба признати, да је у опште књижевност и светска а тим више духовна, код свију православних, изузимајући само једне Русе, врло слабо развијена; а узроци су томе жалосном појаву, свакоме више или мање познати. Међутим код западних народа, књижевност како светска тако и духовна с' дана на дан напредује све већма и већма, и она може нам у неким односима бити од користи. Нарочито пак онима људма, који се баве с' богословским наукама потребно је да се упознаду са бољим духовним производима како учених римокатолика, тако и протестаната. Кажемо да је нужно, да се упознају с' научним трудима западних богослова, не зато, да они усвајају погледе и мисли њихове о хришћанству и догматима његовим, већ зато:

Прво: што је свакоме савременом богослову нужно да зна поглавите разлике, какве постоје у разним хришћанским вероисповедима; и начин којим свако друштво хришћанско брани своја убеђења религиозна.

Друго: нужно је да се упозна каквим се научним методом служе ти научењаци при излагању своје науке; јер то је прва и поглавита ствар у свакој науци, па и у богословији.

Но да би се човек могао упознати с' вишереченим трудовима научењака западних по богословској струци, без сваке сумње требало би да се наводи у „благопошћештвующим“ околностима, а то већ неможемо казати о нашим људма бар о већини, који се баве с' богословским наукама.

Имајући у виду то, ми смо у намери, да упознамо колико толико наше људе, који се интересирају богословском науком, са развитком римокатоличко духовне књижевности у Ђерманији из новијег доба, представивши им у кратко, како је се она развијала, и који су поглавити представници. Пређимо на саму ствар.

Књижевност и научна радња римских католика у Ђер-

манији била је у новије доба опширнија и живља, него ли у другим земљама римокатоличким као у Италији, Француској и Шпанији. Узрок је тај, што је код њих научна радња била живља и обилатија, сам положај њихов у средини протестанског света. Окружени са свију страна протестантима, они су се морали сукобљавати с њима тако рећи на сваком кораку и ступати у борбу за своја религиозна убеђења. А зна се по природи људској, да борба увек усиљава у човеку јаку енергију, напрезање како умно тако и физично — и бистро проматрање научне радње, како од стране једне партије, тако исто и од друге. Из тих узрока ђермански католички богослови у своим научним трудима одликују се строгом наученошћу, и доиста су много допринели користи својој цркви.

Успех у научној радњи римокатолика у Ђерманији протестанти приписују своме упливу, и ако ћемо по души да кажемо, то је сушта истина. Неможемо рећи, да су учени католици ђермански позајмљивали од протестаната идеје, но само метод у науци, разлагању и систематизирању употребљавали су у својој књижевној радњи у корист своје цркве.

Умна снага ђерманских римокатолика у данаше доба у средсређена је у тибингенском свеучилшту (у Витенбергу) тамо се налазе два свеучилишта католичко и протестанско. На римско-католичком свеучилишту добио је изражање снажни борац за католицизам чувени Меллер представник полемичног богословља. Његов утицај по том делу науке опажа се и до дана данашњег. Највише се прославио он својом „Символиком“ којом је из основа разрушио пређашњи школастички метод у излагању те науке. За Меллером следеће Алцог писац знатни због своје „Црквене Историје“ која се сада у свима католичким духовним заводима употребљава као руководство. Његова Историја одликује се тиме, што се он није придржавао правца летописног у излагању историјских факата, као што су то чинили

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

његови предходници. А узрок је томе, без сваке сумње добро познаство Алцога с' научним историјским трудима учених протестаната као например с' Неандером, Хазе, по чијем је методу и он сједовао у излагању своје историје црквене.

У новије доба много је припомагао римској цркви у Ђерманији тако звани романтички правац. Находећи се под упливом тог правца, многи учени протестанти остављали су своју веру и прелазили у римокатоличку. Ти учени протестанти, прелазећи у римску цркву, без сваке сумње допринели су велике користи богословској књижевности римско католичке цркве. Између понајзнатнијих поборника за благо и напредак „папства“ био је Леополд Штолберг, који је умро око 30. година овог столећа. По рођењу, по своме васпитању, по појмима и животу, у кратко и по телу и по души, однете до перчина прави аристократ, коме се никако није допадало то код протестаната, што тако живо саучешће у делима црквеним прима и „бујни демос.“ Осем тога по његовом унутарњем срдачном расположењу, није могао тринити ладни и одлучни рационализам у протестанству, који не може задовољити религиозно осећање људско. Прешавши у римокатоличку цркву, он је постао ревносан борац тих идеја, које римска црква проповеда. Штолберг је написао историју римокатолицизма, у којој се наводи богати материјал историјски. Можемо споменути још и о Фридриху Шлајдену, који је написао велики број сачинења против протестанства и о Вердеру, који је пређе био протестански свештеник. Његов појав на пољу католиштва био је велики доbitак за римско католичко проповедништво. Знаменит је још и Филипс, који је написао канонично приво римске цркве. Сва посебна узаконења римске цркве, он је систематизирао у једно цело.

У опште римско католичко ђерманско богословље главним начином обрађено је у области црквено-историјској. У

том одношају особиту пажњу заслужује да се спомене један из савремених журнала „Theologische Quartalschrift.“ Без сваке сумње међу католицима ђерманским има још много других списатеља, али су они од мање важности, па зато их нисмо ни спомињали.

Н. Петровић.

Н О В О С Т И.

У последње време опажа се јако сближење американске цркве са нашом православно-источном. Сви бољи и озбиљнији људи амерекански путујући по источно-православним крајевима, хвале и не могу да се нагледају наших лепих религиозних обичаја и обредности којима је тако обилата црква источна осуђујући у исто време ону претераност у цркви њиховој, по којој су они удаљавајући се мало помало од свега оног, што спада у обредност, довели богомољу своју до тога, да се ова састоји само из једне јединствене поуке у цркви и више ништа. Опажући ову празнину они често чине покушаје, да у своју цркву уведу по нешто од оног, што се данас у нашој цркви налази, и што је било и код њих у прво доба, но лакомишленошћу појединих управитеља избачено и уништено; а ако у том невиде успеха, то често остављају своју цркву и прелазе у нашу православно-источну, да постану њени чланови. Тако између осталих можемо овом приликом јавити за некога Јакова Кристала из Њујорка, да је ово дана прешао у источну цркву и шта више рукоположен за свештеника. Цариградске новине „Византија“ у 125 броју ево шта о том говоре: „Јаков Кристал свештеник протестански из Њујорка, нежењен, стар 30 година, врсан богослов, професор јелинског и латинског језика у гимназији исте вароши, проповедник у једној од цркава Њујорских, писац разних богословских

издања, од којих је најзначајније дело његово — „историја о начину крштења у старој цркви“ дошао путем претресања и изучавања црквенске историје до убуђења, да је истинска црква христова, сачувана, колико је то било у могућности, до данас понајбоље у православно-источној цркви, јави се патријару цариградском и изјави жељу прећи у цркву источну. Патријар га радо прими, и кад се увери о доброј способности његовој и правој преданости нашој светој цркви, рукоположи га по начину наше цркве за свештеника, те тако из протестанског свештеника начини свештеника православно-источне цркве.“

Може дати Господ да ће се она молитва наше цркве, „о *благостоянију святихъ божиихъ црквей и соединенију свѣхъ*“ раније или доцније остварити, и да ће потоње човечанство дочекати и видети да у свету хришћанском нема више до *једине, свете, саборне и апостолске наше цркве.*

Н Е К Р О Л О Г.

Стојан Недељковић, свештеник Соколовички, у окр. Њивачком, у 75. год. своје старости, умро је 30. Јануара 1869. год.

О Г Л А С И.

Герођакон из манастира Јошанице, рукоположен је за Ђеромонаха. Момир Деспотовић, учитељ коњуски, рукоположен за ђакона 13. о. м. а за свештеника 14. о. месеца а поставља се за капелана пољанске парохије, у окр. Јагодинском.

Н А З Н А Њ Е.

Умољавају се она г.г. уписњаци који наш лист недобијају уредно да нам јаве која им је пошта најближа; јер ако има неуредности, она независи од експедиције, већ од тога, што уписњаци — требајући наш лист, не казују нам преко које поште, или лица, које је у месту гди пошта постоји, да јим се лист шаље. Ур.